

ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТTEACHER'S INNOVATIVE COMPETENCE PRIMARY SCHOOLS:
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT

У статті запропоновано аналіз науково-педагогічних досліджень щодо визначення змісту та компонентів інноваційної компетентності вчителя початкової школи, уточнено поняття «інноваційна компетентність вчителя початкової школи». Досліджено поняття інновацій в освіті, які є результатом наукового аналізу, сприйняття та впровадження передового педагогічного досвіду, реалізації індивідуальних доробок і надбань вчителя. Визначено поняття «інноваційність» як здатність особи до нових ідей, ініціювання змін, спроможність визначати й ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб займатись навчанням упродовж усього життя та досягати успіхів у ньому. Розглянуто компетентність, як сукупність особистісних якостей, знань та умінь, які забезпечують успішну професійну діяльність учителя, наголошено, що ця категорія постійно оновлюється відповідно до умов, запитів та перспектив розвитку системи освіти і суспільства. Проаналізовано ряд визначень інноваційної компетентності вчителя, зміст якої визначається через загальнонаукові підходи: системний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний, інноваційно-технологічний. Вона складається з таких взаємопов'язаних компонентів, як: проєктивного, когнітивного, мотиваційного, комунікативного, креативного, технологічного і рефлексивно-регулятивного. Інноваційна компетентність вчителя початкової школи визначена, як інтегрована особистісна якість, яка реалізується в інноваційній педагогічній діяльності, в процесі розробки та впровадження креативних ідей, інноваційних освітніх конструктів, засобів, технологій та моделей, зорієнтованих на сучасні запити суспільства та особистісні інтереси й потреби учнів, забезпечує формування програмних компетентностей учнів і розвиток системи початкової освіти. Це необхідна умова професійної компетентності вчителя, яка сприяє цілісній реалізації науково-методичного, методологічного і педагогічного потенціалу вчителя.

Ключові слова: інновація, компетентність, інноваційність, інноваційна компетентність

вчителя початкової школи, компоненти інноваційної компетентності.

The article presents an analysis of scientific and pedagogical research to determine the content and components of the innovative competence of a primary school teacher, the concept of "innovative competence of a primary school teacher" is clarified. The concepts of innovations in education, which are the result of scientific analysis, the perception and implementation of advanced pedagogical experience, the implementation of individual heritages and teacher's assets, are studied. The concept of "innovation" is defined as the ability of a person to new ideas, initiating changes, the ability to define and set goals, motivate oneself and develop stability and confidence in oneself in order to engage in lifelong learning and achieve success in it. Competence is considered as a set of personal qualities, knowledge and skills that ensure the successful professional activity of a teacher, it is noted that this category is constantly updated in accordance with the conditions, demands and prospects for the development of the education system and society. A number of definitions of a teacher's innovative competence are analyzed, the content of which is determined through general scientific approaches: systemic, personal-activity-based, competence-based, innovative-technological. It consists of such interconnected components as: projective, cognitive, motivational, communicative, creative, technological and reflexive-regulatory. The innovative competence of a primary school teacher is defined as an integrated personal quality that is realized in innovative pedagogical activity, in the process of developing and implementing creative ideas, innovative educational constructs, tools, technologies and models focused on modern society needs and personal interests and needs of students. formation of program competencies of students and development of the primary education system. This is a necessary condition for the professional competence of a teacher, contributing to the holistic implementation of the scientific, methodological, methodological and pedagogical potential of the teacher.

Key words: innovation, competence, innovation, innovation competence of a post-school teacher, components of innovative competence.

УДК 373.3.011.3-051:005.336.2] (045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.4>

Ягоднікова В.В.,

докт. пед. наук, професор,
проректор з наукової та інноваційної діяльності
Комунального закладу вищої освіти
«Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»

Кравець Н.Ю.,

здобувач освіти ступеня доктора філософії (поза аспірантурою),
завідувач науково-методичної лабораторії початкової освіти кафедри дошкільної і початкової освіти
Комунального закладу вищої освіти
«Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний стрімкий соціально-економічний, технологічний розвиток суспільства, введення інноваційних технологій та зміна суспільних запитів призводять до зміни змісту і форми освіти. Сучасні зарубіжні дослідники стверджують, що з таким стрімким рівнем розвитку технологій та змінами професійного ринку, більшість сучасних дітей через 15-20 років опануватимуть такі професії, які сьогодні ще невідомі, тому дуже важко визначити обсяг і зміст необхідних для майбутнього знань, які потрібні сучасним дітям. Відтак, першочергове

завдання вчителя початкової школи – навчити дитину вчитися і саморозвиватися в майбутньому, на основі розвинутих в дитинстві здібностей, отриманих знань, умінь, навичок і компетентностей. Все це вимагає від вчителя початкової школи постійного оновлення власних знань, самовдосконалення і саморозвитку, відповідності сучасним тенденціям розвитку суспільства, науки і техніки.

Саме тому українська система освіти націлена на створення умов, які сприятимуть не тільки досягненню освітніх результатів, а й розвитку особистості учнів, оволодіння ними технологіями

життєтворчості, інтеграції та самореалізації. Тільки вчитель нової формації, який приймає інновації, прагне до нового і залучає до цього своїх учнів; здатний втілювати в життя кардинальні трансформації в галузі освіти, які висуває сучасність і які визначені в законодавчих актах України: закони України «Про загальну середню освіту», «Про освіту», «Про інноваційну діяльність», «Про Національну програму інформатизації», Державний стандарт початкової освіти (2018), Концепція Нової української школи (НУШ) (2016), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018), Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)», Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, Галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти, здатен виплекати покоління конкурентоспроможних, успішних громадян майбутнього суспільства.

У цьому контексті в системі вищої педагогічної освіти і неперервної освіти реалізуються програми інноваційного розвитку, оскільки інноваційна діяльність в нових умовах стає важливою складовою професійної компетентності вчителя. Інноваційні технології – невід’ємна складова освітнього процесу, тому інноваційна компетентність вчителя початкової школи є основоположною професійної компетентності, адже вчитель має володіти педагогічними технологіями, бути гнучким, мобільним і готовим до експериментально-пошукової роботи. Це потребує від вчителя початкової школи інноваційного і творчого підходу до професійної діяльності, гнучкого соціально-педагогічного мислення, креативності, гуманістичної спрямованості та активної життєвої позиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Введення інноваційних процесів у систему загальної середньої освіти та підготовки вчителів до їх впровадження розкриваються у працях Н. Бахмат, Н. Василенко, Л. Ващенко, С. Безбородих, І. Гавриш, Л. Даниленко, З. Залібовської-Ільницької, О. Козлової, О. Попової, В. Тюріної та ін.

Низку педагогічних досліджень присвячено питанням формування інноваційної компетентності педагога, свою увагу на ній зосередили науковці М. Волюкова, С. Данильченко, І. Дерновський, І. Дичківська, А. Дрокіна, Н. Калюжка, К. Ляшенко, Л. Петриченко, А. Шерудило та ін.

Розкриттю сутності та визначенню компонентів інноваційної компетентності вчителя у своїх наукових розвідках приділяли увагу І. Данченко, О. Дубасенюк, Ю. Дзюбенко, С. Загородній, Н. Калюжка, І. Коновальчук, О. Проценко, М. Радченко, В. Тюріна, Л. Штефан та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні дослідження з питань інноваційної компетентності педагога, слід зазначити, що недостатньо розкриті особливості інноваційної компетентності вчителів

саме початкової школи, умови і компоненти її розвитку, крім того саме визначення інноваційної компетентності вчителів початкової школи потребує уточнення, оскільки в загальноприйнятих визначеннях поза увагою залишається полікомпонентність цього поняття.

Мета статті – на основі аналізу теоретичних джерел уточнити сутність поняття «інноваційна компетентність вчителя початкової школи» і його структуру.

Виклад основного матеріалу. Сутність поняття «інноваційна компетентність вчителя початкової школи» визначається, розкривається і конкретизується в таких поняттях як «інновація», «інноваційність», «компетентність», «інноваційна компетентність».

Аналіз наукової і довідникової літератури засвідчив, що під поняттям «інновація» (від англ. innovation – введення нового) учені розуміють: нововведення, зміна, оновлення, впровадження нового підходу, все, що сприяє отриманню якісно нового освітнього продукту, або використання традиційного матеріалу в нових умовах та з новою метою [5, 45]; введення нового в цілі, зміст, форми та методи освітнього процесу [2, с. 6]. Інновації в освіті є результатом наукових досліджень, сприйняття та впровадження передового педагогічного досвіду, реалізації індивідуальних доробок і надбань вчителя, за сприянням всього педагогічного колективу. Отже, незважаючи на різні підходи до визначення поняття «інновації», загальноновизначим є розуміння інновацій як нові зміни, які ведуть до покращення, оновлення, удосконалення, оптимізації, відтворення.

Щодо поняття «інноваційність», то варто зазначити, що у Енциклопедії освіти дефініція визначається як здатність особи до нових ідей, ініціювання змін, спроможність визначати й ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб займатись навчанням упродовж усього життя та досягати успіхів у ньому [9].

Аналізуючи ключові поняття нашого дослідження, слід зазначити, що одним з пріоритетних напрямків модернізації сучасної національної освіти є компетентнісна парадигма, яка визначає цінність освіти в здатності застосовувати набуті знання на практиці.

Компетентність (від лат. competens (competentis) – належний, відповідний) за словником іншомовних слів – це поінформованість, авторитетність в певній сфері, обізнаність [20, с. 182]. Компетентність є ключовим критерієм професійної діяльності вчителя, тому стало предметом чисельних досліджень українських і зарубіжних учених (Н. Бібік, С. Вітвицька, Т. Вороніна, В. Коваль, А. Коломієць, К. Ляшенко, Н. Маркова, О. Пометун, Дж. Равен, О. Романчук, Н. Сегеда, О. Семінова, І. Сидорук, та ін.).

Так, С. Безбородих розуміє компетентність, як наявність у фахівця знань та умінь, що дають змогу формулювати професійні судження, оцінки та думки [3, с. 46]. Більш широко трактує означене поняття С. Вітвицька. Дослідниця тлумачить компетентність як певну властивість тобто «здатність особистості до адекватного й глибокого розуміння реальності, вміння правильно оцінювати професійно зумовлену ситуацію і, відповідно, використовувати свої знання. Практично, компетентність – це здатність людини вирішувати проблеми» [4, с. 52-58].

Важливим для нашого дослідження є визначення компетентності як якості, особистісного надбання особи, що дозволяє їй вирішувати певні завдання, приймати рішення, формулювати судження в певній галузі. Основою цієї якості, на думку В. Берека та А. Галас, є знання, обізнаність, досвід соціально-професійної діяльності людини. Тобто підкреслюється інтегративний характер поняття «компетентність». Відтак, дослідники вважають, що компетентність характеризує особистість стосовно ступеня відповідності виконаного нею завдання тій вимозі, яка означена компетенцією. Компетентність не є характеристикою якості особистості, а її якість, набута в процесі навчально-пізнавальної та позанавчальної діяльності [17, с. 22].

Компетентність, згідно з Законом України «Про освіту», це – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [16]. Подібне за змістом трактування пропонуване і в Концепції Нової української школи [14].

Отже, незважаючи на різні підходи до тлумачення поняття «компетентність», слід зазначити, що спільним у цих визначеннях є те, що акцентується увага на динамічності і гнучкості комбінації складових компетентності та її сприяння для вирішення як певних професійних завдань, так і здійснення успішної професійної діяльності загалом.

Ключовим в нашому дослідженні є поняття «інноваційна компетентність», яка на думку І. Дичківської, є здатністю педагога організувати педагогічний процес на основі новітніх педагогічних технологій, стимулювати пізнавальний процес, підвищувати мотивацію до навчання, надавати ціннісного значення як набутих знанням, так і навчальному процесу [7, с. 58–59]. А зміст цієї компетентності дослідниця розкриває через інтегрування мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечують ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі.

Останні дослідження цього феномену (Н. Калюжка, Л. Петриченко, В. Тюріна) дають

підстави розширити визначення поняття «інноваційна компетентність педагога» з позиції динамічного підходу, акцентуючи увагу на забезпечені цією компетентністю всіх етапів інноваційної діяльності, «починаючи від моделювання і прогнозування, завершуючи впровадженням нововведень» [12, с. 273; 15, с. 11; 21, с. 75].

Подібної позиції дотримується О. Проценко, яка розглядає інноваційну компетентність педагога як інтегральну характеристику, що включає здатності до розробки, освоєння та втілення інновацій в практику педагогічної діяльності, ґрунтуються на відповідних знаннях, умінях фахівця, сформованих необхідних особистісних якостей та досвіду педагога [19, с. 53].

Слушною є думка О. Євдокімової та Н. Алексєнко, які вважають, що інноваційну компетентність варто розглядати з різноманітних точок зору й поглядів, враховуючи вимоги суспільства щодо постійного оновлення і модернізації підготовки сучасного фахівця, формування його готовності до інноваційної діяльності, як професійно важливу рису, що обумовлює його конкурентоздатність та ефективність в умовах виконання професійної діяльності [10, с. 150].

Сутність і зміст інноваційної компетентності в контексті праксеологічного підходу, на нашу думку, визначено у «Професійному стандарті вчителя закладу загальної середньої освіти» і включає: здатність до застосування наукових методів пізнання (спостереження, аналіз, формулювання гіпотези, проведення експерименту, збір, обробка і аналіз даних та отриманих в ході роботи результатів, створення моделей) в освітньому процесі; здатність до використання освітніх інновацій у професійній діяльності (аналіз інформації щодо освітніх інновацій та умов їхнього впровадження, інтеграція інновацій до особистої методичної системи, їхня адаптація до умов освітнього процесу, з урахуванням особливостей закладу освіти, колективу учнів, оцінювання результативності їхнього впровадження та корегування власної інноваційної педагогічної діяльності, застосування в освітній діяльності наукових методів пізнання; використання інновацій в освітньому процесі; впровадження різноманітних підходів щодо вирішення педагогічних проблем [18].

Узагальнюючи вище зазначене, слід відмітити, що за відсутності єдиного погляду у науковців щодо визначення інноваційної компетентності, спільним можна визначити знання, уміння, навички та особистісні характеристики педагога, що забезпечують його професійну діяльність з використанням інновацій.

Що стосується інноваційної компетентності вчителів початкової школи, то слід визначити особливості професійної діяльності вчителів початкової школи, які характеризуються віковими

особливостями молодших школярів, специфікою форм і методів навчання й виховання, а в контексті Нової української школи новими підходами до організації освітнього процесу, впроваджуючи у свою роботу технології й методики особисто зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного та інтегрованого навчання, виховання й розвитку учнів.

Аналіз наукових джерел свідчить, що визначення інноваційної компетентності вчителів початкової школи дослідниками (Л. Барановська, С. Данильченко, І. Дичківська, А. Дрокіна, З. Залібовська-Ільницька, А. Шерудило) здійснювалось у межах таких загальнонаукових підходів:

- системний – пізнання здійснюється від окремого до загального, від абстрактного до конкретного, тобто кожен компонент системи або явища, це не самостійна одиниця, а складова загальної системи, яка спрямована на отримання певного результату; всі складові розглядаються у взаємодії і забезпечують системоутворювальні зв'язки [8, с. 56], тому визначення інноваційної компетентності вчителів початкової школи відбувається через її компоненти, які складають її цілісну структуру.

- особистісно-діяльнісний – дозволяє враховувати індивідуальні особливості всіх учасників освітнього процесу, їхні потенційні можливості, здібності, знання, уміння тощо. Все це сприяє визначенню шляху і мети розвитку кожного учня, тобто орієнтація на особистість спрямована на організацію сприятливих психолого-педагогічних умов і комунікативного простору. Такий підхід вимагає від вчителя певних особистісних якостей (пізнавального інтересу, інноваційної культури, інноваційної спрямованості), формування готовності до інноваційної діяльності. Особистісно-діяльнісний підхід забезпечує практичну реалізацію інноваційної складової в професійній діяльності вчителя початкової школи [6, с. 41; 7, с. 59].

- інноваційно-технологічний підхід – розкриває сутність педагогічної технології та освітньої діяльності з врахуванням надбань різних наукових напрямів (педагогічні і психологічні дослідження, доробки соціології, теорії управління та менеджменту, а також інформатика і кібернетика). Такий підхід зумовлює створення нового, прийняття і використання звичного явища в нових умовах і з новою метою, перебудову соціально-педагогічних відносин. Він заснований на творчості, винахідництві та особистісних надбаннях [22, с. 245–269], що складає основу інноваційності.

- компетентнісний підхід забезпечується оволодінням низкою ключових компетенцій та компетентностей вчителями початкової школи з метою реалізації інноваційної компетентності в професійній діяльності. Цей підхід спрямований на визначення життєвої і професійної компетентностей з метою їх ефективною реалізації, застосуванню технологій, що сприятимуть оволодінню компетентностями

і компетенціями, створенню моделей інноваційної поведінки і діяльності, впровадженню інновацій в компетентнісно-орієнтований освітній простір, з метою формування і становлення особистості молодшого школяра, апробація і введення інтерактивних технологій в освітній процес [11, с. 125]. Доцільно назвати особливості реалізації інноваційної компетентності вчителя початкової школи, зокрема: особистісно-розвивальний характер освіти та її гуманізація, компетентнісний підхід, як критерій визначення навчальних досягнень, варіативність впроваджуваних педагогічних підходів, організація вчителем моніторингу якості навчання дітей у початковій школі [1, с. 134].

Слушними для нашого дослідження є висновки Н. Калужки, яка досліджуючи проблему принципів і закономірностей формування інноваційної компетентності майбутніх учителів початкової школи, включає до неї систему мотивів, знань, умінь навичок, особистісних якостей спеціаліста (педагога), що забезпечує здійснення ним усіх етапів інноваційної професійної діяльності, починаючи від моделювання та прогнозування, закінчуючи впровадженням інновації [12, с. 273].

Узагальнюючи вищезазначене, вважаємо, що інноваційна компетентність вчителя початкової школи є інтегрованою особистісною якістю, яка реалізується в інноваційній педагогічній діяльності, в процесі розробки та впровадження креативних ідей, інноваційних освітніх конструктів, засобів, технологій і моделей, зорієнтованих на сучасні запити суспільства та особистісні інтереси й потреби молодших школярів, забезпечує формування предметних і ключових компетентностей учнів початкової школи, розвиток системи початкової освіти.

Зазначимо, що різноманітні підходи до трактування поняття інноваційної компетентності детально розкривають структурні компоненти та зміст цього феномена, що дозволяє визначити специфіку інноваційної компетентності вчителя початкової школи.

Аналіз наукових джерел засвідчив багато підходів щодо визначення структури інноваційної компетентності, так, наприклад, Л. Штефан вважає, що інноваційна компетентність охоплює установчий, когнітивний, операційний та особистісний компонент [23, с. 11].

На думку В. Тюріної та І. Данченко інноваційна компетентність вчителя містить ряд взаємозумовлених і взаємопов'язаних компонентів, які поглиблюють сучасне розуміння досліджуваного феномену, зокрема: проєктивний (спроможність вчителя спрогнозувати результати розвитку учня, параметри впливу і взаємодії, застосовуючи інноваційні методи оновлення навчання, поєднання традиційних і інноваційних засобів і методів навчання, врахування позитивних і негативних

наслідків освітньої діяльності); когнітивний (складається з пізнавальних елементів, що забезпечують інноваційну діяльність вчителя, сукупності його науково-практичних знань); креативний (здатність вчителя організувати освітній процес з використанням оригінальних і нестандартних, творчих методів, ефективно продукувати педагогічні рішення, враховуючи проблеми і особливості педагогічної діяльності в початковій школі); технологічний (здатність розробляти і впроваджувати інноваційну діяльність, творчо поєднуючи традиційні і інноваційні способи і прийоми навчання, розробляти і реалізовувати педагогічний експеримент); регулятивний (використання елементів проведення, контролю та корекції інноваційних процесів, управління власним психоемоційним станом, самоорганізація, що дозволяє визначати ефективність і результативність освітнього процесу) [21, с. 74–76].

Слугує до уваги більш загальне визначення компонентів інноваційної компетентності педагога, запропоноване Н. Калюжкою, до яких належить: поінформованість про інноваційні педагогічні технології, належне володіння їх змістом та методикою, висока культура використання інновацій у навчально-виховній роботі, особиста переконаність у необхідності впровадження інноваційних технологій [12, с. 275].

В контексті технологічності і цифровізації освітнього процесу, нам вдається більш відповідна сучасним тенденціям розвитку освіти структура інноваційної компетентності визначена І. Коновальчуком, який вважає, що компонентами цієї компетентності виступають соціальна, мотиваційно-ціннісна, теоретико-методологічна, технологічна, інформаційно-комунікативна і рефлексивно-регулятивна складові [13, с. 87].

Враховуючи специфіку початкової школи, що виявляється у новому змісті, нових підходах до організації освітнього процесу, зміщенні акцентів у взаємодії учасників освітнього процесу, зміні ролі вчителя і його відкритості до змін, мобільності і готовності до активної діяльності з впровадження сучасних педагогічних технологій, на нашу думку, компонентами інноваційної компетентності вчителя початкової школи є: проєктивний (здатність до проєктування освітнього середовища та прогнозування результатів розвитку молодшого школяра), когнітивний (здатність до опанування, систематизації знань педагогіки, психології, інноватики та застосування їх для організації освітнього процесу), мотиваційний (бажання застосовувати освітні інновації, досягаючи ситуації успіху, прагнення до самореалізації в професійній діяльності), комунікативний (здатність до налагодження ефективної, конструктивної комунікації та застосування інформаційних технологій для віддаленого спілкування), креативний (здатність

генерувати нові ідеї), технологічний (здатність до усвідомленої послідовності дій щодо реалізації інновацій) і рефлексивно-регулятивний (здатність до самоаналізу власної діяльності, визначення позитивних моментів впровадження інновацій, з'ясування труднощів та корегування). Всі означені компоненти взаємопов'язані та взаємозумовлені, вони формуються комплексно і визначають доцільність і ефективність реалізації інноваційної компетентності в освітній діяльності вчителя початкової школи.

Висновки. Отже, тенденції розвитку початкової освіти свідчать, що інноваційна компетентність вчителя початкової школи є необхідною складовою професійної компетентності педагога, яка сприяє цілісній реалізації науково-методичного, методологічного і педагогічного потенціалу вчителя, його успішної професійної діяльності на основі застосування інновацій.

Перспективи подальших розвідок нашого дослідження вбачаємо у визначенні педагогічних умов розвитку інноваційної компетентності вчителя початкової школи в системі неперервної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Барановська Л. В. Навчання студентів професійного спілкування: монографія. Біла Церква: Сектор поліграфії РВІКВ БДАУ, 2002. 256 с.
2. Бахмат Н. В. Формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до педагогічного моделювання: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Ін-т вищої освіти НАПН України. Київ, 2011. 20 с.
3. Безбородих С. М. Формування конкурентоспроможності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2016. 272 с.
4. Вітвицька С. С. Компетентнісний та професіографічний підходи до побудови професіограми магістра освіти. *Вісник Житомирського державного університету*. 2011. Вип. 57. Педагогічні науки. С. 52–58.
5. Волошина О. В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник. Вінниця: Планер, 2014. 161 с.
6. Данильченко С. Сутність професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Сер.: Педагогіка, психологія і соціологія. 2013. №2 (14). С. 41–45.
7. Дичківська І. Методологічні підходи у побудові системи вимог до сучасного фахівця дошкільної освіти. *Інноватика у вихованні*. 2019. №10. С. 58–66.
8. Дрокіна А. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2020. 308 с.
9. Енциклопедія освіти / Нац. Акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень та ін.]: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

10. Євдокімова О. О., Алексєєнко Н. В. Інноваційна компетентність як професійно важлива риса сучасного фахівця. *Право і безпека*. 2017. № 2 (65). С. 146-152.
11. Залібовська-Ільницька З. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету*. 2003. №13. С. 124–127.
12. Калюжка Н. С. Закономірності та принципи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 2. С. 270–277.
13. Коновальчук І. Сутність і структура інноваційної компетентності педагога загальноосвітнього навчального закладу. *Вісник Прикарпатського національного університету*. Серія: Педагогіка. Вип. XL. Івано-Франківськ, 2011. С. 85-88.
14. Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 10.01.2023).
15. Петриченко Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Кропивницький. держ. пед. універ. імені Володимира Винниченка. Кіровоград, 2007. 30 с.
16. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. Ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 03.01.2023).
17. Професійна компетентність вчителя початкових класів: навчально-методичний посібник для вчителів / Автори-упоряд.: В. Є. Берека, А. В. Галас. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 496 с.
18. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 р. №373, URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv> (дата звернення: 11.01.2023).
19. Проценко О., Юрочко С. Інноваційна компетентність педагога: зміст і структура. *Молодь і ринок*. №5 (124), 2015. С. 51 – 55.
20. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапуга. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.
21. Тюріна В. О., Данченко І. О. Структура інноваційної компетентності викладача закладу вищої освіти. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. С. 74–76.
22. Шерудило А. В. Сутність, зміст, структура і функції інноваційної діяльності вчителя в умовах модернізації педагогічної освіти. *Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи: компетентнісний та інтегрований підходи*: монографія / за наук. ред. Л. Я. Бірюк. Суми: Вінниченко М. Д., 2019. С. 245–269.
23. Штефан Л. В. Інноваційна компетентність педагога. 2022, 10 с. URL: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/104/18550-innovacijna-kompetentnist-inzhenera-pedagoga.html> (дата звернення: 24.02.2023).